

Сороката О. П. Виховна система класу «Гармонійний розвиток гуманної, морально-духовної, творчої, життєво-компетентної особистості» (впроваджується з 2009 року) / Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Науково-методична збірка. / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с. – С. 236-250.

ВИХОВНА СИСТЕМА КЛАСУ

«ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК ГУМАННОЇ, МОРАЛЬНО - ДУХОВНОЇ, ТВОРЧОЇ, ЖИТТЄВО – КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ»

(впроваджується з 2009 року)

Ефективність продуктивного становлення цілісної особистості можлива за умови творчого, багаторівневого та змістовного підходу до виховання, на засадах дієвого співробітництва та співтворчості. Ще Демокрит зазначив «Виховання дітей – ризикована справа, бо у випадку успіху, останній набутий ціною великої праці та піклування, у випадку ж поразки – горе незрівнянне ні з чим іншим».

Сьогодні матеріальні цінності домінують над духовними, тому у дітей спотворене уявлення про добро, милосердя, справедливість, патріотизм. Високий рівень дитячої злочинності викликаний загальним ростом агресивності та жорстокості у суспільстві. Діти відрізняються емоційною, волевою та духовною незрілістю. Як класний керівник розумію, що **ІДЕАЛОМ ВИХОВАННЯ** виступає різнобічно та гармонійно розвинена, національно свідома, високоосвічена, життєво компетентна, творча **особистість**, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.

Як же на практиці реалізувати це складне завдання?

Пошуки шляхів розв'язання важливих проблем гармонійного розвитку особистісної зрілості та формування життєвої компетентності учнів призвів до створення й втілення в процес виховання моделі виховної системи класу «**Гармонійний розвиток гуманної, морально-духовної, творчої, життєво-компетентної особистості**», в якій пріоритет надається кожній особистості як майбутнього *творця власного життя, будівничого своєї країни, свідомого й гідного громадянина держави*.

Виховна система класу створена на основі творчого поєднання надбань видатних педагогів Г. Сковороди, К. Ушинського, Я. Корчака, В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі та досвіду педагогів – практиків В. Караковського, С. Соловейчика, О. Акімової, Л. Крецул, І. Сторощук, Т. Шевченко, І. Шумовецької та інших.

Методологічна основа побудови виховної системи класу спирається на:

- *ідеї гуманістичного виховання* (Я. Корчак);
- *ідеї морального виховання* (В. А. Сухомлинський);
- *теоретичні основи педагогіки співпраці* (Ш. А. Амонашвілі);
- *концепцію виховання, орієнтовану на колективне виховання* (В. А. Караковського);
- *ідеї особистісного підходу* (С. Л. Соловейчика).

Моє педагогічне кредо «Щоб вести дітей за собою, необхідно самому рухатися, не зупиняючись».

Принципами виховної роботи з дітьми є:

- ☞ *Направляти, а не забороняти.*
- ☞ *Співпрацювати, а не керувати.*
- ☞ *Переконувати, а не змушувати.*
- ☞ *Організовувати, а не командувати.*
- ☞ *Надавати свободу вибору, а не обмежувати.*

Провідна ідея виховної системи класу – формування гармонійної особистості, відповідальної, з високоморальними цінностями, творчим потенціалом, гуманістичними та

демократичними поглядами, поважає людську гідність та індивідуальність, яка володіє навичками самопізнання, самокорекції, самовиховання, має активну життєву позицію, творця і проектувальника власного життя, будівничого своєї країни, свідомого й гідного громадянина держави.

Мета виховної системи класу: створення позитивного й гармонійного оточення, що ґрунтується на демократичних засадах, співтворчості, консолідації зусиль педагогів, сім'ї та громадськості щодо забезпечення гармонійного розвитку учнів, їхньої особистісної зрілості; формування у вихованців системи цінностей, ідеалів і пріоритетів, що сприяють закріпленню позитивних установок, обранню стилю поведінки, сприяння становленню особистості як творця і проектувальника власного життя, гармонізації та гуманізації відносин між особистістю та довкіллям.

Головні завдання:

◆ Спрямування виховного процесу на розвиток особистісної зрілості, життєвої компетентності учнів, їх духовного зростання, плідного саморозвитку й самовдосконалення.

◆ Створення комфортних умов для гармонійного розвитку особистісної зрілості, формування й розвитку життєвої компетентності учнів, їх духовного зростання, плідного саморозвитку й самовдосконалення.

◆ Виховання гідного громадянина, патріота своєї держави, формування в учнів поваги до прав, свобод та обов'язків людини, законслухняної та морально-духовної, високоінтелектуальної, творчої особистості.

◆ Сприяння вихованню духовно-моральної свідомості, відповідальної й принципової особистості, чесної й порядної людини, здатної жити за законами честі, взаємоповаги, поваги до старших, формування в учнів норм етики, моральних переконань, цінувальника культури й традицій свого народу, носія національної ідеї.

◆ Виховання фізично й духовно здорової особистості, її ціннісного відношення до здорового способу життя та відповідальності за своє здоров'я та безпеку життя.

◆ Сприяння соціалізації учнів, гармонізації та гуманізації відносин між особистістю та довкіллям, розширенню взаємозв'язків та взаємодії учнів у соціумі, сприяння вихованню любові до праці, набуттю учнями соціального практичного досвіду.

В основу виховної системи класу покладено наступні **принципи**: національної спрямованості, наступності та системності, цілісності та єдності національного і загальнолюдського, акмеологічності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії та толерантності, природовідповідності та особистісно орієнтованої спрямованості, превентивності.

Виховна система класу передбачає безпосереднє орієнтування на **особистість** в комплексній діяльності з поєднанням вільного розвитку, обдарованості дитини й виявленні у кожного вихованця своєї родзинки, що відрізнятиме його від інших і стверджуватиме в ньому усвідомлення власної унікальності, а також суттєво присутнє утвердження в особистості індивідуального й творчого, що поєднується з гармонізацією відношень із соціумом. Тому виховання учнів здійснюють в контексті національної і загальнолюдської культури, що **ґрунтується** на свободі вибору мети життєдіяльності та **поєднує** інтереси особистості, суспільства, держави і нації та ціннісні пріоритети:

→ *ціннісне ставлення до суспільства і держави;*

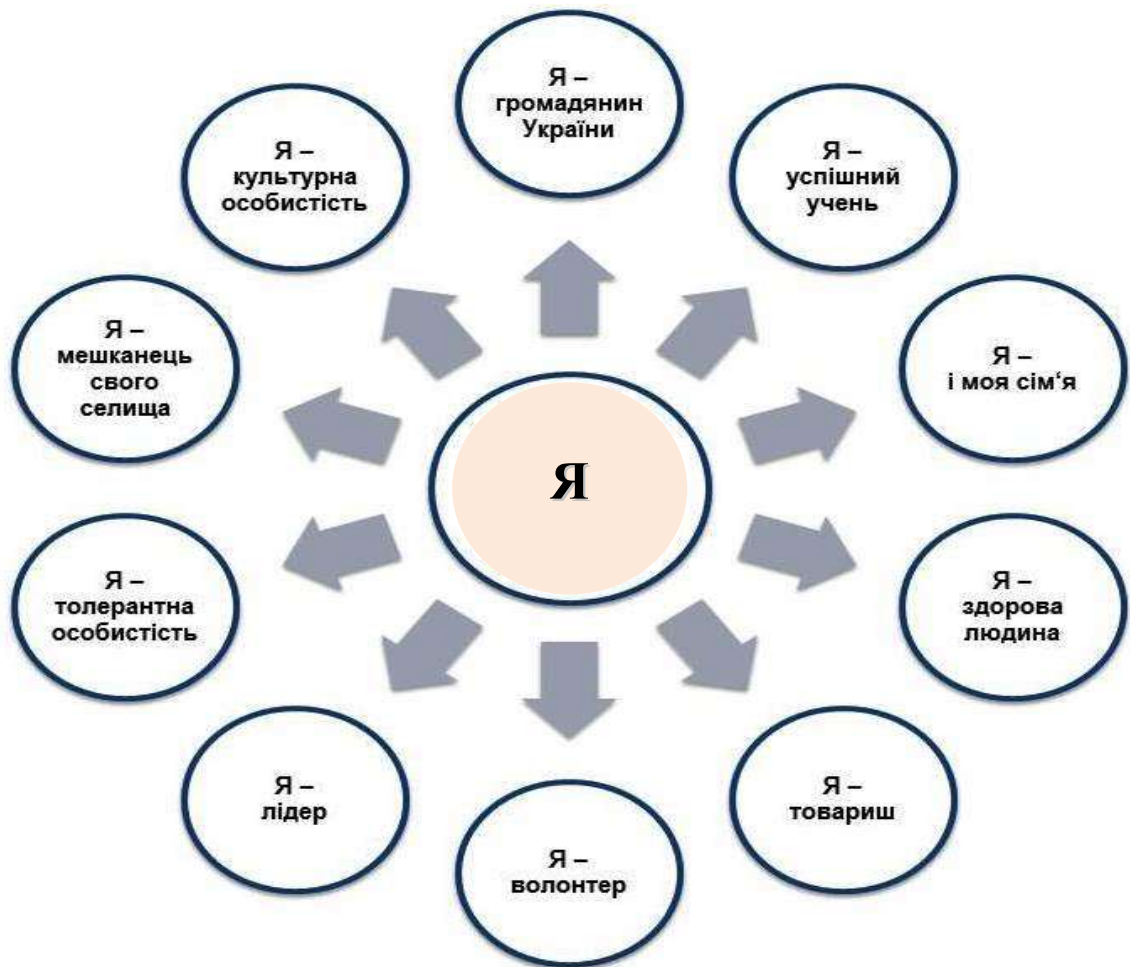
→ *ціннісне ставлення до людей;*

→ *ціннісне ставлення до природи;*

→ *ціннісне ставлення до мистецтва;*

→ *ціннісне ставлення до праці;*

→ *ціннісне ставлення до себе.*

Виховна робота у нашому класі – цікава та різноманітна, поєднує в собі традиційні форми та методи роботи класного керівника (години спілкування, класні збори, свята, операції, виставки-конкурси, виставки творчих робіт, відверті розмови, інтелектуальні ігри, турніри) та нетрадиційні (тренінги, проекти, фестивалі, калейдоскопи, анкети думок, колажі, пошукові ігри, акції, художні галереї та інше), застосування яких вимагає організації міжособистісного інтерактивного спілкування в різних видах соціально значущої діяльності: методи педагогічного впливу, методи соціальної взаємодії, методи самоорганізації життєдіяльності школярів.

У виховній системі передбачається залучення учнів до різних форм *творчої та суспільно корисної діяльності*, зокрема: пізнавальної, оздоровчої, трудової, художньо-естетичної, спортивної, пропагандистської, ігрової, культурної, рекреаційної, екологічної, що організуються у позакласний час, години дозвілля. Для цього були визначені основні **сім напрямів роботи з учнями:**

- «Інтелект» (вчення),
- «Взаємодія» (спілкування),
- «Моральність» (спосіб життя),
- «Дозвілля»,
- «Здоров'я»,
- «Родина»,
- «У співдружності».

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА МОДЕЛЬ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ
**«Гармонійний розвиток гуманної,
морально-духовної, творчої, життєво-компетентної**

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

Провідна ідея

Мета

Завдання

Принципи

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ З УЧНЯМИ

«Інтелект» (вчення)	«Взаємодія» (спілкування)	«Моральність» (спосіб життя)	«Дозвілля»	«Здоров'я»	«Родина»	«У співдружності»
------------------------	------------------------------	---------------------------------	------------	------------	----------	-------------------

СКЛАДОВІ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

ПРОЕКТ
«Через розвиток культури
взаємовідносин – до гармонійної,
життєво-компетентної особистості»

ПРОГРАМА
«Будинок наших
взаємин»

АБЕТКА
моральності
(за В. О. Сухомлинським)

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

**Гармонійно розвинена, здорова, морально-духовна особистість,
творча, життєво-компетентна, яка має громадянську позицію,
творця і проектувальника власного життя, будівничого
своєї країни, свідомого й гідного громадянина держави**

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ З УЧНЯМИ

«Інтелект» (вчення)

Мета: створення комфортних умов для плідного саморозвитку й самовдосконалення особистості, сприяння гармонійному розвитку в учнів здатності діяти цілеспрямовано, мислити раціонально, ефективно проявляти себе в соціумі.

Форми роботи: години спілкування, участь у предметних олімпіадах, рольові ігри, тематичні зустрічі, інтелектуальні змагання, усні журнали, презентації, конференції.

Тематичний зміст виховної діяльності: бесіда «Єдині педагогічні вимоги до учнів», участь у конкурсах «Кенгуру», «Соняшник», «Геліантус», рейди «Мій щоденник», «Мій портфель», надання допомоги невстигаючим учням.

Виховні досягнення:

- ✓ Виявлення індивідуальних здібностей.
- ✓ Сформованість потреб до самоосвіти, ціннісного ставлення до праці.
- ✓ Розвиток самостійного мислення.

«Взаємодія» (спілкування)

Мета: сприяння формуванню ціннісного ставлення до людей та життєвої компетентності особистості, розвиток знань, умінь, навичок соціального спілкування людей: учень – вчитель, учень – учень, учитель – учень – батьки, передача досвіду.

Форми роботи: усні журнали, прес діалоги, екскурсії, презентації, захист проєктів, дискусії.

Тематичний зміст виховної діяльності: тренінги з метою згуртування колективу, уроки етикету, акція «Читаємо разом» (по сторінкам казок Я. Корчака), чайна церемонія «Брати Діда Мороза», вітання до свят.

Виховні досягнення:

- ✓ Вміння соціального спілкування, ведення діалогу.
- ✓ Вміння виходити з конфліктної ситуації конструктивними засобами, вираження своїх почуттів та переживань без конфліктів.
- ✓ Підвищення самооцінки через отримання позитивного зворотного зв'язку та підтримки від групи, класу.

«Моральність» (спосіб життя)

Мета: сприяння розвитку гуманної, морально-духовної, життєво-компетентної особистості, розумінню учнями у чому сенс людського існування, його цінності.

Форми роботи: тренінги, рольові ігри, вечори відпочинку, екскурсії, акції та проєкти, відвідування виставок, музеїв, театрів.

Тематичний зміст виховної діяльності: година спілкування «Про вміння думати про інших», «Бути вихованим – це...», театралізована вистава «Лісова аптека», «Звалище на ім'я Земля», акція до всесвітнього дня привітань, операція «День людей похилого віку», «Гурбота», акція доброчинності «Живи, добро!».

Виховні досягнення:

- ✓ Розвиток ціннісного ставлення до людей і до себе; соціального сприйняття, уваги, довіри, вміння слухати і чути, здатність до співчуття.
- ✓ Усвідомлення власних моральних якостей, мотивація до самовдосконалення.
- ✓ Сформованість почуття власної гідності та вміння поважати гідність інших.

«Дозвілля»

Мета: сприяння формуванню ціннісного ставлення до мистецтва; розвивати ініціативність, самостійність, відповідальність, відвертість, щирість, створення ситуації добровільного вибору учнями форм позакласної роботи за інтересами та уподобаннями.

Форми роботи: відверті розмови, родинні свята, «чайні церемонії», вечори відпочинку, тематичні шкільні дискотеки.

Тематичний зміст виховної діяльності: відвідування гуртків, секцій, художніх майстерень, відверті розмови «Розкажи мені про мене», «Романтичне кохання», «Стратегія прийняття рішень», «Світ моїх захоплень».

Виховні досягнення:

- ✓ Розвиток пізнавальної активності та інтересу учнів.
- ✓ Розвиток культури змістовного дозвілля.

«Здоров'я»

Мета: захист, збереження та зміцнення здоров'я учнів, сприяння формуванню ціннісного ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших, до природи.

Форми роботи: спортивні змагання, екскурсії, презентації, дискусії, круглі столи, акції, лекції, бесіди, конкурси плакатів, рольові ігри.

Тематичний зміст виховної діяльності: спортивне свято «Тато, мама і я – спортивна сім'я», «Мої вороги – алкоголь та цигарки», зустріч з лікарями, диспут «Чи модно бути здоровим?», випуск бюлетеня «Модно – не курити», акція «Молодь обирає здоров'я».

Виховні досягнення:

- ✓ Пропаганда здорового способу життя.
- ✓ Профілактика асоціальної поведінки учнів.
- ✓ Створення умов для учнів класу для прояву ініціативності та самостійної відповідальності за своє здоров'я та життя.

«Родина»

Мета: сприяння формуванню ціннісного ставлення до сім'ї, взаємодія та співпраця з родинами учнів, батьківський всеобуч.

Форми роботи: родинні свята, родинні вітальні, відверті розмови, концерти, походи.

Тематичний зміст виховної діяльності: свято «Світ моєї родини», круглий стіл «Вечір складних питань», організація роботи батьківського комітету, спільні походи на природу.

Виховні досягнення:

- ✓ Розвиток поваги до родини, народу, рідного краю, держави.
- ✓ Засвоєння сімейних та родинних цінностей.
- ✓ Формування поваги до родини, як до базової цінності суспільства.
- ✓ Оптимізація співпраці батьків та педагогів у формуванні особистості.

«У співдружності».

Мета: сприяння формуванню життєвої соціальної компетентності, соціалізації й самореалізації особистості, створення соціальної ситуації розвитку дітей, створення середовища спілкування в мікросоціумі, навчання моделюванню взаємовідносин з використанням активних форм творчої діяльності.

Форми роботи: рольові ігри, тренінги, дискусії, усні журнали, години спілкування, бесіди, зустрічі з цікавими та відомими людьми,

Тематичний зміст виховної діяльності: дискусії «Виклик, кинутий життям», «Стратегія прийняття рішень», усний журнал «Пізнай себе», «Я та мої близькі», рольові ігри «Емоції у нашому житті», «Родина – школа любові», тренінги «Розв'язання конфліктів», «Культура – спосіб організації життя».

Виховні досягнення:

- ✓ Захист та збереження фізичного та психічного здоров'я дитини.
- ✓ Взаємодія з різними закладами шкільної та позашкільної освіти для створення ситуації успіху учням.

Важливими **СКЛАДОВИМИ** виховної системи класу є:

- **ПРОЕКТ** «Через розвиток культури взаємовідносин – до гармонійної, життєво-компетентної особистості»;
- **ПРОГРАМА** «Будинок наших взаємин»;
- **АБЕТКА моральності** (за В. О. Сухомлинським).

У сукупності ці складові виховної системи класу підпорядковані головній меті та спрямовані на вирішення головних завдань виховання гармонійно розвиненої, здорової, морально-духовної особистості, творчої, життєво-компетентної, яка має громадянську позицію, творця і проектувальника власного ЖИТТЯ, будівничого своєї країни, свідомого й гідного громадянина держави.

ПРОЕКТ
«Через розвиток культури взаємовідносин – до гармонійної, життєво-компетентної особистості»

Проект спрямований на розвиток культури взаємовідносин в учнів, забезпечення спадкоємності духовного, морального досвіду поколінь, підготовки особистості до успішної життєдіяльності.

Основна мета проекту: за допомогою навчально-виховної діяльності й раціональних прийомів навчання сформувані в учневі культуру взаємовідносин, здібності до аналізу, планування, рефлексії для подальшого саморозвитку, самонавчання, самовиховання.

Головним завданням проекту є – створення позитивного й гармонійного оточення, що ґрунтується на демократичних засадах, співтворчості, консолідації зусиль педагогів, сім'ї та громадськості щодо забезпечення всебічного виховання учнів, створення простору духовного розвитку учнів, простору культури, що впливає на розвиток особистості, містить весь спектр цінностей культури і культурних форм життя.

Виховна діяльність за проектом націлена на виховання культури взаємовідносин, почуття власної гідності, самоповаги та відповідальності, включає в себе виховання у школярів:

- відчуття безпеки, тобто фізичної та психологічної захищеності, відсутності страху перед перепонами, вмінням захистити свою позицію;
- відчуття приналежності до родини, друзів, школи, Батьківщини, родовим корінням;
- почуття індивідуальності, тобто відчуття пізнання самого себе, своєї цінності, як особистість, це відповідь на питання, хто я, який я, як оцінюю себе я та як оцінюють мене інші;
- відчуття мети, сенсу життя, життєдіяльності, тобто відповідь на питання, навіщо я прийшов у цей світ, яке моє покликання та відповідальність перед людьми, собою, вищою реальністю;
- почуття компетенції, тобто впевненість у своїх знаннях та можливості їх застосування.

Проект спрямований на створення простору соціальних, культурних, життєвих виборів особистості. *Форми роботи:*

- ▶ години спілкування «Зрозумій мене»
- ▶ тренінги,
- ▶ бесіди «Мій найкращий друг»
- ▶ зустрічі,
- ▶ волонтерська робота «Допоможи зберегти життя»
- ▶ практичні заняття «Тонкощі етикету»,

- ▶ родинні свята «Я в колі сім'ї»,
- ▶ диспути «Чи модно бути здоровим»,
- ▶ тиждень толерантності,
- ▶ уроки милосердя «Допоможи братам нашим меншим»
- ▶ моніторинг,
- ▶ психологічні дослідження.

У спілкуванні з дорослими та однолітками учні проявляють вихованість і тактовність. В цілому діти чуйні один до одного і за складних обставин, кожен знаходить підтримку в однокласників.

ПРОГРАМА «Будинок наших взаємин»

Мета програми «Будинок наших взаємин»:

- розбудова умовного «будинку» для друзів, «будинку» взаємодовіри, поваги, розумінні;
- створення позитивного й гармонійного оточення що ґрунтується на демократичних засадах, формуванні морально-духовної, життєво-компетентної, вільної, творчої, відповідальної особи.

Завдання програми:

- ◆ створення умов для розвитку інтелектуального, морального, фізичного потенціалів особистості дитини. Готової до успішної соціалізації;
- ◆ створити сприятливі умови для розвитку особистості учнів, творчого потенціалу, комунікативних вмінь;
- ◆ долучати учнів до загальнолюдських цінностей, виховувати ціннісне відношення до таких понять як «мала батьківщина», «родина». «спілкування», «культура»;
- ◆ організовувати всі види діяльності, які б залучали учнів у суспільно-ціннісні соціалізуючи відношення
- ◆ підготувати учнів до осмисленого вибору професії створити співдружність дітей, педагогів та батьків.

В основу програми покладені *принципи*: гуманізму, толерантності, доступності, добровільності.

Повага	Взаємодовіра	Рівність	Розуміння
Співпраця	Співчуття	Взаємодопомога	

Учні класу свідомо, послідовно «будують будинок» взаємних відносин як у колективі, родині, так і суспільстві під девізом «Поведінка – це дзеркало, в якому кожен показує своє обличчя». Умовний «будинок» для друзів розбудовується із цеглинок – складових:

- Цеглинка людяності і духовності.
- Цеглинка здоров'я.
- Цеглинка інтелекту.
- Цеглинка громадянина.
- Цеглинка творчості.
- Цеглинка толерантності.
- Цеглинка праці.
- Цеглинка батьківської турботи.
- Цеглинка самоврядування.

Програма включає такі **тематичні розділи**:

- ◆ Візьмемось за руки, друзі! (5 клас).
- ◆ Будуємо будинок для друзів (6 клас).
- ◆ Цікавий світ за віконцем. крокуємо разом у майбутнє (7-8 клас).
- ◆ Майбутнє – це ми (9 клас).

Програма представлений в системі поетапного формування особистісних новоутворень. Програма складається з розвивального циклу занять, що проводяться класним керівником у тісній співпраці з практичним психологом школи, бібліотекарем під час годин спілкування. Програма реалізується у процесі організації навчального процесу, а також у позаурочний та позашкільний час через ведення аналітичної та діагностичної діяльності (анкетування, співбесіди, тестування, спостереження, соціологічного дослідження). Механізм реалізації програми базується на активізації роботи класного колективу у процесі навчання, виховання та розвитку учнів.

Програма впроваджується через систему КТС та традиційних справ:

- ✓ Година спілкування «Будинок наших взаємин».
- ✓ Виховна година «Ми - за світ без шкідливих звичок».
- ✓ Гра «Інопланетяни на Землі».
- ✓ Вправа «Намалюй антирекламу ...».
- ✓ Диспут «Відверта розмова про любов».
- ✓ Година спілкування «Хочеш бути щасливим - будь ним!».

За підсумками розроблена Пам'ятка учня *«Хочеш бути щасливим – будь ним»*.

ПАМ'ЯТКА УЧНЯ

Хочеш бути щасливим – будь ним

- ◆ Пізнати себе. Визначити свою мету в житті.
- ◆ Збагатитися знаннями. Виховувати у собі наполегливість, упевненість, терпіння.
- ◆ Вірити у щастя.
- ◆ Піклуватися про здоров'я. Підтримувати гарний настрій.
- ◆ Учитися спілкуватися з людьми, володіти собою.
- ◆ Бути з усіма в мирі, уникати злих, поганих думок і справ.
- ◆ Намагатися бути самим собою в кожній життєвій ситуації.
- ◆ Щастя не за хмарами ховається, а в труді здобувається.
- ◆ Щастя приходить в дім, де чути сміх.
- ◆ Любити людей, друзів, дбати про них, піклуватися.
- ◆ Займатися улюбленою справою.

АБЕТКА МОРАЛЬНОСТІ **(за В. О. Сухомлинським)**

Реалізуючи «Абетку моральності» (за В. О. Сухомлинським) як технологію організації виховного процесу, здійснюю **моделювання комфортного і творчого освітнього середовища**, в якому створенні особливі умови для актуалізації рушійних сил особистісного росту кожної дитини. В такому середовищі, завдяки клімату підтримку та захисту, співпраці та співдружності відбувається формування позитивного Я-образу, який в свою чергу відповідає за можливість самореалізації, відбувається ефективна соціалізація дитини, завдяки якій школа третього ступеню отримує зрілу на своєму рівні, компетентну особистість.

В основу «Абетки моральності» покладено гуманістична концепція виховання за В. А. Сухомлинським, яка висвітлює особистісні якості, такі як:

- ◆ Моральний ідеал;
- ◆ Щастя;
- ◆ Свобода;
- ◆ Честь;
- ◆ Обов'язок;
- ◆ Справедливість;
- ◆ Істина;
- ◆ Добро;
- ◆ Краса;
- ◆ Гідність.

Провідною ідеєю «Абетки моральності» є реалізація гуманістичної концепції (за В. А. Сухомлинським), основою якої є:

- Демократизація і гуманізація шкільного побуту;
- Відкритість;
- Зв'язок навчання з працею;
- Формування гуманно-моральних якостей;
- Співпраця вчителів та учнів;
- Самоврядування та взаємодопомога.

Свою діяльність орієнтую за **5-ти головними принципами**, прописаними **В. О. Сухомлинським**, які в своїй сукупності сприяють особистісній зрілості та життєвій компетентності дитини середнього шкільного віку:

- ✓ *Ти живеш серед людей.*
- ✓ *Ти користуєшся благами, які створили інші люди.*
- ✓ *Без праці не можна чесно жити.*
- ✓ *Будь добрим і чуйним до людей.*
- ✓ *Не будь байдужим до зла.*

Форми роботи: діалоги, усні журнали, дискусії, презентації, екскурсії, акції «Милосердя», «Посади дерево», «Ми на варті природи», «Допоможи ветерану», відвідування дітей у дитячому будинку та інше. Така діяльність сприяє усвідомленню учнями цінностей соціального спілкування, єдності людини і природи, розвитку поваги до народу, усвідомленню моральних якостей.

Реалізація абетки здійснювати через різноманітні форми роботи: навчально-практичні заняття, міні тренінги, дискусії, ділові та сюжетно-рольові ігри, бесіди, практикуми, круглі столи та ін..

Зміст занять планується відповідно до теми і мети. Заняття проводяться в такій формі, щоб кожен учень збагачував уяву, спостережливість, мав можливість розширити знання, досвід, виявити інтереси, підвищував навчальну мотивацію, допитливість, зберігав навчально-пізнавальний інтерес, діставав позитивне, емоційне задоволення від діяльності, інтелектуально розвивався у творчому процесі.

Завдання, які розв'язує «Абетка моральності», це:

- ◆ Вміння приймати рішення, робити відповідальний вибір;
- ◆ Готовність вести відповідальність за свої вчинки;
- ◆ Вміння аналізувати ситуацію;
- ◆ Вміння розуміти себе, свої потреби та прагнення, відноситись до себе та інших з повагою, зберігати відчуття власної гідності;
- ◆ Здатність бути успішним у вибраному виду діяльності;
- ◆ Вміння бути незалежним, відстоювати свою позицію конструктивними, коректними засобами.

Сутність «Абетки моральності» полягає у наступних **принципах**, що ґрунтуються на **ЗАКОНАХ ЖИТТЯ НАШОГО КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ**.

Ти живеш серед людей.	Закон дружби: В житті відбуваються події, які складно пережити самому, тоді на допомогу приходять друг.
Ти користуєшся благами, які створили інші люди.	Закон поваги: Поважай людей, і тоді люди будуть поважати тебе
Без праці не можна чесно жити.	Закон працелюбності: Праця зробила з мавпи людину. Працюй, щоб не повернутися назад
Будь добрим і чуйним до людей.	Закон добра: Добро – це сила. Не бійся бути сильним: даруй людям добро
Не будь байдужим до зла.	Закон милосердя: Поряд з тобою може опинитися людина, якій потрібна допомога. Допоможи!!!

Результативність реалізації «Абетки моральності» – утвердження класним колективом Конституції класу «Я поважаю», за якою живуть учні класу.

Конституція класу «Я поважаю»

- ◆ Я поважаю духовність та самотність світу іншої людини.
- ◆ Я поважаю право іншого на радість та смуток.
- ◆ Я поважаю право інших на самореалізацію, самоствердження.
- ◆ Я поважаю потребу чесно виконувати свій професійний, громадянський та людський обов'язок.
- ◆ Я поважаю право на вибір.
- ◆ Я поважаю самостійність та розумову незалежність.
- ◆ Я поважаю право в першу чергу вимагати від себе.

СИСТЕМА УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Згуртуванню учнів класу в єдиний дружній колектив сприяє робота з організації учнівського самоврядування. Через діюче самоврядування учні мають можливість розвивати свої організаторські здібності, почуття відповідальності, ініціативи.

Залучення дітей до участі в різноманітних громадсько-корисних справах, сприяє розвитку в них громадської активності, вони вчаться спрямовувати свої зусилля на корисні, потрібні суспільству справи: добре вчитися, готуватися до праці, берегти природу, охороняти її багатства, турбуватися про збереження історичних пам'яток та інших культурних цінностей, зразково поводитися, допомагати людям.

Важливий принцип учнівського самоврядування – *«Самі вирішили, самі зробили, самі відповідаємо»*. Робота класного учнівського самоврядування спрямована на забезпечення зв'язку виховання з реальним життям; виховання особистості в колективі в ході спільної діяльності; єдність вимог і повага до особистості; послідовність, систематичність і єдність виховних впливів; відповідності віковим та індивідуальним особливостям учня; свідомість, самодіяльність та активність учнів.

У нашому класі цікаво організована робота із учнівського самоврядуванням. На початку навчального року ми провели *гру «Лідер»*, де обрали організаторів творчих справ. Наш класний колектив – це об'єднання з 5-ти творчих бригад та 7-и ініціативних груп, кожна з яких виконує свої обов'язки в житті класного колективу. Їх робота побудована за наступними принципами: дорожити честю школи, як своєю власною, примножувати її традиції; сумлінно вчитися, створювати доброзичливу та товариську атмосферу в класі; діяти в будь-якій ситуації на користь класного колективу, турбуватися про його авторитет; координувати та контролювати роботу класного колективу протягом тижня свого чергування з питань: успішності навчання, відвідування, виконання правил внутрішнього розпорядку, харчування учнів, зовнішнього вигляду; здійснювати допомогу класному керівнику в підготовці та проведенні класних годин, святкових вікторин, екскурсій; чергування закінчується творчим звітом дітей де проводяться підсумки роботи класного колективу за тиждень.

Учні класу є активними учасниками *традиційних загальношкільних заходів, свят*. Цьому сприяє активна участь учнів класу в таких загальношкільних заходах:

- ✓ *акціях*: «Різдвяна зірка», «Оксамитові барви», «Виставка художньої самодіяльності»;
- ✓ *операціях*: «Ветеран», «День знань», «День захисту дітей»;
- ✓ *конкурсах, виставках*: «Ніхто не забутий, ніщо не забуте», «Конкурс малюнків до Дня вчителя», «Конкурс малюнків «Картопля – другий хліб», «Подаруй мені осінь», «Навчаємось професії», «Твої права, твої обов'язки» та інші.

Учні із задоволенням ведуть пошукову роботу, вивчають місця бойової слави, проводять зустрічі з ветеранами, беруть участь у конкурсах, вікторинах, у багатоплановій природоохоронній діяльності, що сприяє формуванню екологічної культури, моральної активності особистості, вихованню таких загальнолюдських цінностей як чуйність, чесність, правдивість, працелюбність, справедливість, гідність, милосердя, толерантність, совість, доброзичливість, готовність допомогти іншим, обов'язковість, добросовісність, ввічливість, делікатність, тактовність.

ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ

Робота з превентивного виховання з учнями класу спрямована на формування в учнів відповідальної поведінки, розуміння і потребу дотримуватися законів України, формування імунітету до асоціальних вчинків, здатності приймати рішення у ситуації морального вибору і нести відповідальність за них перед собою, суспільством, державою. З метою корекції поведінки дітей постійно заохочую їх до справ у класі, взаємодопомоги однокласників, роботою в гуртках у вільний час, заохочую їх до роботи на користь школи, стимулюю до самовдосконалення дітей за допомогою різних тренінгових занять, наприклад, «Твоя самодисципліна, воля», «Саморозвиток».

У виховній діяльності впроваджую комплекс різноманітних форм виховних заходів, ефективних технологій превентивного виховання з проблем попередження злочинності, здорового способу життя, які сприяють гармонійному розвитку учнів, формують громадську активність учнів. Це:

- ✓ *години спілкування* «Як змінити характер людини», «Як згуртувати наш учнівський колектив», «Як стати досконалішим»,
- ✓ *рольові ігри* «Запрошення в гості», «Як поводити себе в транспорті»,
- ✓ *усні журнали* «Від саморозвитку до самовиховання»,
- ✓ різні виховні години та КТС, їхню тематику приурочено подіям сучасності та календарним датам, зокрема: «Символи моєї Батьківщини», «Екологічна безпека серед нас».

Значну увагу приділяю формуванню у своїх вихованців *комплексу особистісних якостей і рис характеру*, які є спонукальною силою їх повсякденних дій та вчинків: це чесність, порядність, принциповість, дисциплінованість та працьовитість.

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ УЧНІВ

У становленні та розвитку учнів спираюся на допомогу батьків. Робота з батьками є одним із основних та найскладніших напрямів роботи класного керівника. Співтворчість, консолідація зусиль педагогів і батьків щодо забезпечення гармонійного виховання учнів дає позитивні результати, вони беруть участь в організації спільних класних та позашкільних заходах.

У роботі з батьками використовую колективні та індивідуальні бесіди, зустрічі за круглим столом, тренінги. Під час проведення *батьківського всеобучу* знайомлю батьків з новинками педагогічної літератури для батьків з проблем родинної та батьківської педагогіки, моделюємо педагогічні ситуації, які б допомогли батькам розв'язувати родинні конфлікти, що можуть виникати під час спілкування дітей з батьками. Впроваджую різні **форми роботи:**

- ▶ *батьківські збори:*
 - ✓ Особливості організації навчального процесу підлітків»,
 - ✓ «Конфлікти з дитиною і шляхи їх вирішення»,
 - ✓ «Вільний час учнів. Сімейне дозвілля»,
 - ✓ «Підліток і шкідливі звички»;
- ▶ *батьківський всеобуч* «Що допомагає і що заважає дитині добре вчитися?», «Типові помилки в сімейному вихованні»;
- ▶ «Дні довіри», дні відкритих дверей;
- ▶ психолого-педагогічні практикуми, лекції, бесіди, конференції;
- ▶ брифінги у рамках «Університету психологічних знань» на тему: «Обдарована дитина у сім'ї»; «Аукціон ідей сімейного виховання»;
- ▶ вечори запитань і відповідей: «Родинний міст» - зустрічі з батьками та обговорення проблем виховання;
- ▶ вечори великої сім'ї: «Дерево родоводу» - зустрічі поколінь «У сімейному колі»;
- ▶ родинні свята «Народна світлиця» - звернення до народних традицій у сімейному вихованні;
- ▶ «День добрих справ» - спільна трудова діяльність педагогів, батьків і дітей;
Спільно з батьками ми ведемо пошук відповідей на питання:
 - ✓ «Чи можна спізнитися з вихованням у дитини доброти, чуйності?»;
 - ✓ «Пригадайте, які життєві труднощі загартовували Ваш характер, зміцнювали волю»;
 - ✓ «Охарактеризуйте стан Вашої дитини (мовлення, вчинки, почуття, настрої, результати дій), коли вона зустрілася зі справжньою трудностю»;
 - ✓ «Чи часто Ви спостерігаєте за дитиною під час подолання нею труднощів?»;
 - ✓ «Які труднощі найчастіше вдається подолати дитині, а які їй не під силу?» та інші.
- ▶ *Батьківський комітет* працює разом із класним керівником, бере участь в організації класних та позакласних заходів, також співпрацює зі шкільним комітетом та адміністрацією школи.

МОНІТОРИНГ

ВПРОВАДЖЕННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

Велику увагу приділяю діагностичним дослідженням класного колективу, що дає можливість відстеження динаміки виховного процесу в класі, ефективності реалізації виховної системи класу. *Аналіз отриманих результатів* враховується при плануванні виховної та колекційної роботи з учнями, батьками.

Для дослідження стану результативності виховної системи класу проводжу: соціометричні дослідження колективу, анкетування, спостереження, тестування, вивчення продуктів діяльності, складання програм розвитку особистості учня і учнівського колективу. Використовую:

- ✓ *Анкету-тест* «Вивчення моральної орієнтації учня»;
- ✓ *Анкету* «Визначення рівня згуртованості колективу»;

- ✓ Анкети «Вивчення взаємин у колективі»;
- ✓ Тест «Соціально-психологічний стан колективу» та інше.

За підсумками діагностичних досліджень спільно із шкільним практичним психологом проводимо педагогічні консилиум, складання **ПРОГРАМ розвитку особистості учня і учнівського колективу**.

За результатами моніторингу можна зробити такі висновки:

- ☞ значно покращились взаємовідносини у класному колективі,
- ☞ збільшилися показники рівня розвитку духовної позиції

Аналіз моніторингу свідчить про злагодженість і терпимість учнів один до одного (толерантність). Збільшився інтерес до колективної діяльності, отримання задоволення від результату співпраці. Учні проявляють творчість та ініціативу у спільній діяльності. Вони охоче беруть участь у справах класу, громадському житті школи, активно вболівають за честь, імідж нашого колективу, прагнучи не відставати від діяльності інших класів.

ФОРМУЛА УСПІХУ КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ:

Взаєморозуміння + Дружба + Допомога = Успіх

Створена модель виховної системи класу «Гармонійний розвиток гуманної, морально-духовної, творчої, життєво-компетентної особистості» допомагає більш цілеспрямовано здійснювати виховну діяльність класу. За роки навчання учнівський колектив згуртувався, підвищилась активність кожного, а співпричетність до класного життя покращило загальний емоційний настрій, учні відмічають, що почувають себе у школі комфортно, помітно підвищився рівень морального виховання в колективі, виявилися організаційні навички підлітків, учні проявляють самостійність в реалізації багатьох програм, проектів.

Виховна діяльність класу забезпечує позитивні результати, що сприяє розвитку цілісної особистості *здатної до саморозвитку, постійного самовдосконалення, конкурентоспроможної, успішної, соціалізованої*, яка:

- ▶ має активну життєву позицію;
- ▶ вміє ставити цілі та визначати варіативні шляхи їх досягнення;
- ▶ володіє комунікативними навичками ведення діалогу, коректної поведінки у ситуаціях конфлікту;
- ▶ вміє максимально об'єктивно аналізувати досягнення; має адекватну самооцінку, вчиться зберігати впевненість у своїх силах при виникненні труднощів у досягненні поставленої мети;
- ▶ готується до професійного самовизначення;
- ▶ намагається досягти життєвого успіху.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бабкина Е., Хабин В. Мониторинг классного руководителя. (Online). Доступ НТТР : <http://www.Информационный сайт учительской газеты>.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989.
3. Дем`яненко О., Ревуцька Н. Упроваджуємо моніторинг // Директор школи. – 2010. – №12(588). – С.23 – 30.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Навч.посіб. – К.: Академвидав. 2004. – 230 с.
5. Інноваційність виховного процесу у сучасному освітньому просторі: теоретичні основи та досвід творчих класних керівників Одещини / Упоряд. О. І. Чешенко. – Одеса, 2012. – 197 с.
6. Корчак Януш. Правила життя. – Київ: Молодь, 1989.

7. Моніторинг формування основ здорового способу життя: З досвіду роботи Харківського регіону. / Авт.- упор.: О. О. Байназарова, І. В. Волкова, І. В. Капустін, Д. П. Колесник, С. Б. Ставицький, Н. О. Холодова. – Х. : ХОНМІБО, 2007. – 32 с.
8. Пальчевський С. С. Моделювання педагогічного середовища. / Упор. М. О. Лю-шин. – Х. : Вид. гр. «Основа», 2012. – 128 с.
9. Подмазін С. І. Особистісно орієнтований моніторинг діяльності закладів освіти // Директор школи. – 2002. – № 33(225).
10. Система оцінювання і самооцінювання досягнень учнів. – К: Шкільний світ. – 2006. – С. 19-24, 33-35.
11. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. – К., 1978.
12. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5 т. – К., 1976-1977.
13. Туріщева Л. В. Психологічні тренінги для школярів. / Х. : Вид. гр. «Основа», 2011. – 124 с.
14. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі / В. В. Химинець. – Ужгород: Інформ.-вид. центр ЗППО, 2004. – 168 с.
15. Чешенко О. І., Ягоднікова В. В. Інноваційна спрямованість процесу виховання на сучасному етапі розвитку освіти // Наша школа. – 2008. – № 4. – С. 45-53.
16. Ягоднікова В. В. Теорія та методика виховання лідерів. Навчальний посібник. / В. В. Ягоднікова. – Одеса., 2010 – 231 с.

Адреса передового досвіду: Таїровська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів
Овідіопольського району Одеської області

Адреса: 65496 вул. 40-річчя Перемоги, 24, смт Таїрове, Овідіопольський район, Одеська область, Україна

Телефон: (048)7690434